

Lage kosten- en hightechbedrijf vergen weinig arbeid

Op menig melkveebedrijf is een werkweek van meer dan 70 uur geen uitzondering. Door schaalvergroting is arbeid steeds vaker een knelpunt. Het lagekostenbedrijf en het hightechbedrijf laten zien dat arbeidsbesparing mogelijk is. Dit artikel laat de verschillen en de overeenkomsten zien in strategie van beide bedrijven.

Door Aart Evers en
Klaas Blanken

Hoewel het hightechbedrijf en het lagekostenbedrijf op de Wai-boerhoeve in Lelystad onderling verschillen in schaal en opzet, proberen beide een sociaal verantwoorde werkweek van 50 uur

te realiseren. Ter vergelijking: op praktijkbedrijven met de omvang van het lagekostenbedrijf en het hightechbedrijf (tussen de 60 en 80 koeien) ligt er al snel 70 tot 90 uur werk per week te wachten. Het lagekostenbedrijf en het hightechbedrijf laten zien dat het werk ook in minder

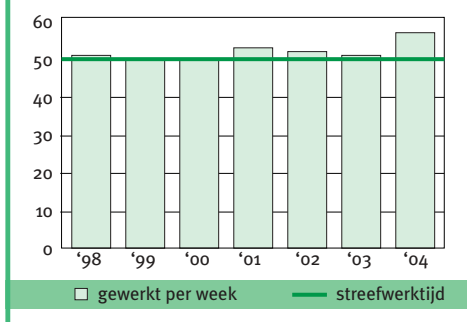
uren kan. Daarvoor hanteren beide bedrijven een verschillende strategie.

Lagekostenbedrijf

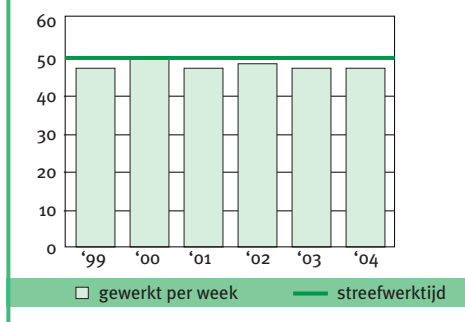
Het lagekostenbedrijf probeert met weinig middelen een goed bedrijfsresultaat te realiseren. Lage arbeidskosten maken daar een deel van uit. Veel landwerk is uitbesteed aan de loonwerker, zoals de voederwinning, het bewerken van het maïsland en het uitrijden van organische mest. Daarnaast probeert het lagekostenbedrijf de loonwerker zo min mogelijk te laten komen door de koeien zo veel mogelijk onbeperkt te weiden. Omdat de koeien hun eigen voer ophalen, bespaart het lagekostenbedrijf arbeid en kosten. Verder zorgen korte looplijnen, voorraadvoeding en weinig jongvee ervoor dat het werk beperkt blijft.

In 2004 werd circa 57 uur per week gewerkt, meer dan het doel van 50 uur per week (zie fig. 1). Vergeleken met de praktijk is 57 uur nog steeds weinig. De gemiddelde arbeidsinzet in de jaren ervoor varieerde tussen de 48 en 53 uur.

Fig. 1. Gewerkte uren lagekostenbedrijf (1998-2004)

Fig. 2. Gewerkte uren hightechbedrijf (1999-2004)

LOONWERK

Zowel op het lage kosten- als het hightechbedrijf voert de loonwerker een groot deel van het veldwerk uit. Daarmee besparen beide bedrijven veel arbeid.

Foto: ASG

Oorzaak van de toegenomen arbeid in 2004 is de toename van het aantal melkkoeien van 48 (2002) naar 60 (2004). In 2004 besteedde de bedrijfsboer 49 uur arbeid per melkkoer per jaar. Dit is wel minder dan in voorgaande jaren met 59 uur per koe. Dus de tijd is efficiënter besteed. Begrijpelijk, want bij veel werkzaamheden is de invloed van het aantal melkkoeien beperkt of niet aanwezig. Neem bijvoorbeeld het reinigen van de melkstal. Dit vergt evenveel tijd bij verschillende koppelgroottes. Bij schaalvergroting neemt de arbeidsproductiviteit per koe wel toe, maar dit betekent niet dat het totaal aantal arbeidsuren afneemt. Dit neemt juist toe wanneer bedrijfsomstandigheden niet wijzigen.

Hightechbedrijf

Het hightechbedrijf probeert het werk in zo min mogelijk uren rond te zetten door veel te automatiseren en veel werk uit te besteden. Het melken gebeurt met een automatisch melksysteem en de loonwerker doet al het veldwerk. Verder staan de koeien het hele jaar op stal, zodat er geen werk is aan het weiden. Ook is er een mestrobot die zorgt voor schone loopgangen. Fig. 2 laat zien dat het aantal gewerkte uren van 50 per week ook in 2004 is gehaald. Dit zijn de uren waarbij is uitgegaan van voeren aan het voerhek. De effecten van de introductie van het automatisch voersysteem op de arbeid zijn nog niet meegenomen omdat het systeem nog niet het hele jaar operationeel is geweest. Per koe ligt

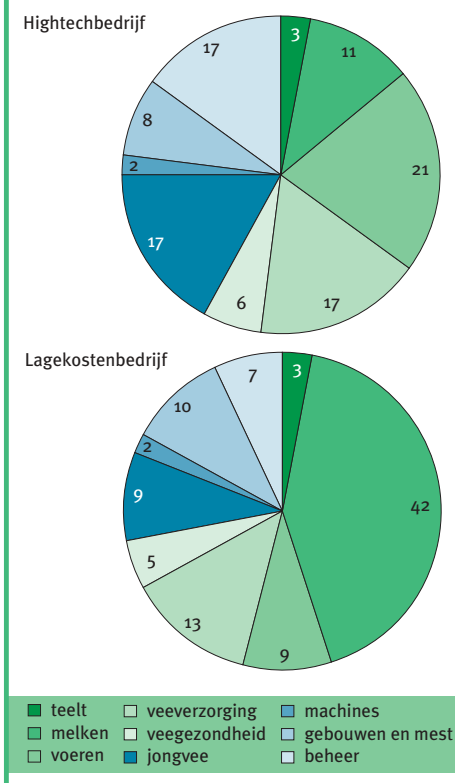
de arbeidsbehoefte op het hightechbedrijf tussen de 30 en 35 uur.

Het hightechbedrijf realiseert een belangrijke arbeidsbesparing door automatisch te melken. Dit is echter niet de enige methode waarbij automatisering leidt tot minder uren. Introductie van de mestrobot heeft ook tot minder uren werk geleid. In het begin van het project is een mestschuif gebruikt. Hierbij moesten de hoeken van de mestgangen, waar de mestschuif niet bij kon, nog met de hand worden schoongemaakt. Omdat de koeien op het hightechbedrijf het hele jaar op stal staan, zijn een goede hygiëne en een schone, droge vloer belangrijk voor gezonde klauwen. Na introductie van de mestrobot is het handmatig schoonmaken van de hoeken van de mestgangen niet meer nodig. Dit levert een arbeidsbesparing op van ongeveer 1 uur per week ten opzichte van de situatie met de mestschuif.

Arbeidsverdeling verschillend

Zowel het lagekostenbedrijf als het hightechbedrijf maken werkweken van ongeveer 50 uur. Het verschil in strategie om deze doelstelling te bereiken leidt ook tot een verschil in de aard van het werk. Fig. 3 laat dit zien. Op het lagekostenbedrijf maakt melken een belangrijk deel van het werk uit (meer dan 40%). Op het high-techbedrijf is ongeveer 10% van de werktijd nodig voor werk

Fig. 3. Aandeel werkzaamheden in %

rondom het melken (o.a. attentiekoeien ophalen). De nadruk bij het hightechbedrijf ligt meer bij beheerswerkzaamheden en voeren. Automatische processen vragen meer beheer en regelwerk en minder handwerk. De reden dat voeren op het hightechbedrijf meer tijd vergt, is dat de dieren het hele jaar op stal staan, terwijl het vee op het lagekostenbedrijf een groot deel van het jaar in de wei loopt. Bovendien hanteert het lagekostenbedrijf voorraadvoeding, zodat men slechts één à twee keer per week tijd kwijt is aan het voeren. Door het eenvoudige stalconcept, de korte looplijnen, veel weidegang en de lage jongveebezetting is op het lagekostenbedrijf minder tijd voor jongveeopfok nodig dan op het hightechbedrijf.

Arbeidsbesparing op meer manieren

Het hightechbedrijf en het lagekostenbedrijf laten zien dat arbeidsbesparing op meer manieren is te bereiken. Beide bedrijven kiezen voor uitbesteden van de voederwinning aan de loonwerker. Verder is de strategie op diverse punten verschillend. Het hightechbedrijf probeert processen te automatiseren en het lagekostenbedrijf probeert alles simpel en goedkoop te houden. Welke maatregelen

voor uw bedrijf tot arbeidsbesparing leiden, is van verscheidene factoren afhankelijk, zoals bedrijfsomvang, aantal arbeidskrachten en persoonlijke voorkeur. Kies, als u minder wilt gaan werken, daarom maatregelen die bij u passen. Hightechbedrijf en lagekostenbedrijf laten zien dat een verantwoorde werkweek mogelijk is.